

На сцені – портрет Тараса Шевченка, вишиті рушники, виставка книг, дитячих ілюстрацій до творів поета. Звучить запис пісні «Шлях до Тараса» (слова Ю. Рибчинського, музика Т. Петриненка).

Ми тебе не забули, Тарасе

Щовесни, коли тануть сніги,
І на рясті засяє веселка,
Повні сил і живої снаги
Ми вшановуєм пам'ять Шевченка.

Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття
І голос твій нам душі окриля.
Встає в новій красі крізь лихоліття
Твоя, Тарасе, звільнена земля.

Великий Кобзарю! Ти живеш і в наші дні,
Ти з нами в праці і в борні.
Сьогодні у нас – Шевченкове свято,
І хочеться всіх привітати мені.

Кобзарем його ми звемо,
Так від роду і до роду
Кожний вірш і поему
Він присвячував народу.
Тарасе, наш Кобзарю, всюди
Приходиш нині ти, як свій.
Тебе вітають щиро люди
На всій Україні моїй.

В історії назавжди залишаються імена, які з гордістю вимовляє, пам'ятає і шанує людство. До них належить й ім'я великого українського поета Т.Г. Шевченка. Весь свій могутній талант він присвятив служінню народові.

Сьогодні ми з вами пройдемо життєвими шляхами Тараса Шевченка.

Тарас Шевченко народився рано-вранці 9 березня 1814 року в с. Моринці Звенигородського повіту Київської губернії (нині Черкаська область). Батько – Григорій Іванович – родом із Кирилівки, мати – Катерина Якимівна Бойко – з Маринців. Обоє були кріпаками пана Егельгардта. Наприкінці 1815 року батьки

повернулися до с. Кирилівка в хату діда Івана, пізніше купили собі інший будинок. Малий Тарасик був жвавим і непосидючим хлопчиком. Він дуже любив розповіді про святих мучеників, що не вагаючись віддали своє життя за Христову віру та спогади діда Івана про повстання українських селян проти панів, ці розповіді діда буде згадано в поемі «Гайдамаки», уривок із якої прочитає учениця.

За малим Тарасом доглядала його сестра Катерина, бо батьки працювали на панщині. У 8 з половиною років послав батько сина до школи. Тодішні традиції навчання не мають нічого спільного з сучасними. Усі діти сиділи в одній кімнаті за одним столом, було дуже тісно, часто доводилося писати навіть на долівці. Щосуботи після вечірньої дяк бив всіх своїх учнів різками, які ті повинні були самі й приносити, при тому не дозволялося кричати й ворухитися, а виразно читати 4 заповідь.

Швидко опанував Тарас молитви, псалтир, арифметику. За звичаєм, хлопцеві потрібно було принести до школи горщик із кашею та мідяними шагами й почастивати всіх.

Трапилося велике горе: 20 серпня 1823 року, коли Тарасові виповнилося 9 з половиною років, померла мати у віці 37 років, залишивши 6 дітей. За тогочасними звичаями, кожен вдівець мав одружуватись тільки з вдовою. Скоро в хатині Тарасика з'явилася мачуха з 3 своїми дітьми. Мачуха та її старший син дуже ображали хлопця. Життя перетворилося в пекло. Незабаром, коли Тарасові ледве виповнилося 11 років, 21 березня 1825 року помер батько. Хлопець покинув рідну домівку, деякий час жив у священника Григорія Кашиці, старого брата Микити, допомагаючи йому господарювати, дядька Павла, в якого хлопець змушений був працювати. Потім пішов до дяка Богарського у школярі-робітники: перевіряв домашні завдання, читав Псалтир, носив воду, топив груби ... Він зазнав тяжкої сирітської долі.

Автобіографічний вірш «Мені тринадцятий минало» Тараса Шевченка прочитає учень.

З раннього дитинства в Тараса Шевченка проявилася любов до малювання. Кругом: на стінах, дверях, воротах – вугіллям чи крейдою малював Тарас, потім почав пошуки маляра і знайшов у с. Хлипнівка. Два тижні перевіряв його маляр і визнав: талант є, треба просити в пана дозволу для навчання. Шевченко вирушив до Вільшаної просити дозволу, але в пана були інші плани. У 1828 році, коли Тарасові виповнилося 14 років, села Маринці, Кирилівку та інші сусідні успадкував молодий пан, офіцер Павло Енгельгардж. Тараса він не відпустив до маляра, а послав працювати в панську пекарню, потім – за козачка в панські покої. У березні 1829 року Тарас Шевченко разом з іншими кріпаками пішки вирушає за паном до Вільна – місце служби пана, куди прибули у вересні.

По дорозі Тарас уперше в житті побачив Київ і був зачарований його красою. З Вільна Шевченко подорожує до Варшави, де перебував пан зі своїм полком, а Шевченко відвідував лекції найкращого художника Франца Лямпі молодшого. Через повстання 29.11.1830 р. пан тікає, а Тарас пішки вирушає з Варшави до Петербурга. Після повернення, 1832 р., завдяки тривалим проханням пан нарешті віддає Тараса на навчання до Василя Ширяєва, цехового майстра, де дуже швидко він став першим оформлювачем театральних приміщень.

Пісню на слова Тараса Шевченка «По діброві вітер виє» виконує квінтет «Ліщинонька» Чернігівської районної музичної школи.

Вирішальним у житті Тараса Шевченка став 1835 рік, коли відбулася його зустріч із українським художником Іваном Сошенком. Сошенко відразу розпізнав великий талант Тараса і познайомив його з відомим українським письменником Євгеном Гребінкою. І. Сошенко та Є. Гребінка вирішили, що Тараса Шевченка потрібно викупити з неволі. Талановита людина не повинна бути кріпаком!

Починається велика клопітка робота щодо викупу Тараса. На початку 1837 р. Шевченка знайомлять із секретарем Академії мистецтв Василем Григоровичем Аполлоном Мокрицьким, учнем К. Брюлова, поетом Василем Жуковським, художником Олексієм Венеціановим і нарешті – самим Карлом Брюловим, який і спілкувався з паном. Пан Енгельгардт, побачивши які великі люди звертаються з проханням щодо Шевченка, назвав велику суму 2500 крб. І тоді Карл Брюлов, президент Академії мистецтв, відомий у всьому світі художник написав портрет поета Василя Жуковського. Портрет було розіграно в лотерею, її виграла дружина царя, Олександра Федорівна.

Нарешті доля чистими білими рушниками прослалася перед юним художником. Танок із рушниками виконають дівчата.

Нарешті Тарас Шевченко здобув омріяну жадану волю! Це трапилося 22 квітня 1838 року. І вже 25 квітня 1838 р. Шевченкові вручено документ про волю. Насправді ж діди й прадіди Шевченка завжди були вільними. Його рід походить із кількох гілок: Швець, Шевченко, Бойко, Грушівський, Товстик – всі вони були вільними козаками!

І вже з травня 1838 р. Тарас Шевченко зарахований до 4 класу гіпсових фігур. Він стає учнем, скоро улюбленим, самого Карла Брюлова. Крім мистецтва Тарас вивчає художню літературу, історію, фізіологію, анатомію.

Тарас Шевченко постійно перебував у творчому піднесенні. Щороку, починаючи з 03.05.1839 по 1841 роки він отримує 3 срібні медалі за свої картини.

У цей час Тарас Шевченко починає писати прекрасні твори: ліричні балади («Причинна», «Тополя»), поеми («Іван Підкова», «Гайдамаки»), вірші

(«Перебендя», «Думи мої, думи»), послання («До Основ'яненка», поема «Тарасова ніч»). Ці 8 творів і стали першою збіркою «Кобзар», яка вийшла в світ 1840 року, завдяки допомозі Євгена Грінки та на кошти поміщика Петра Мартоса, і стала книгою мудрості та любові до України.

У виконанні квінтету «Ліщинонька» послухайте пісню «Думи мої думи».

У травні 1843 р. відбулася перша поїздка на Україну: Ніжин, Чернігів, Кирилівка, на початку вересня – Запорізька Січ.

Довгих 7 років Тарас Шевченко навчався в академії мистецтв. Нарешті 22.03.1845 р. він подав заяву до Ради Академії про надання йому звання художника. І вже 22.04.1845 Шевченко прибув до Києва, поселився на Печерську, познайомився з ректором КНУ Максимом Максимовичем, веде перемовини про роботу викладача. Тарас Шевченко стає співробітником Археологічної комісії при університеті. Він отримав завдання виконати описи археологічних пам'яток та здійснювати записи народної творчості, народних пісень. З цією метою Тарас Шевченко вирушив по Україні, а саме по місцях героїчної боротьби українського народу за свою волю та незалежність. Він відвідав Холодний Яр, Мотронинський монастир, де відбувалася Коліївщина 1768 року, Волинь, Поділля, Острог, Кам'янець-Подільський, Кременець, Почаєв. Тарас Шевченко знайомиться з багатьма освіченими людьми: істориком, професором КНУ Миколою Костомаровим, Миколою Гулаком, Василем Білозерським, Олександром Навроцьким, студентом Опанасом Марковичем й Іваном Посядою, які незадовго до цього створили Кирило-Мефодіївське товариство, християнсько-просвітницьку організацію зі своєю програмою, символікою та статутом. Невдовзі товариство було розгромлене, його члени заарештовані. Арешти почалися на підставі доносу сина жандарма, студента Олексія Петрова, який науково-просвітнє товариство назвав антиурядовою таємною організацією. Так як при арешті було знайдено твори Тараса Шевченка рукописної збірки «Три літа» Тарас Шевченко був заарештований 5 квітня 1847 на переправі через Дніпро. Із 17 квітня 1847 він перебував за ґратами каземату III Відділу в Петербурзі. На допитах тримався мужньо, з гідністю. За короткий період на берегах книжки він склав і записав 13 поезій, які складуть пізніше цикл поезій «В казематі». В останніх числах травня слідство завершилося, суд виніс вирок: заслання безстроково рядовим до першого Окремого Оренбурзького корпусу. Цар Микола I власноруч дописав: «под строжайший надзор и с запрещением писать и рисовать».

У казематі складено надзвичайно ліричний вірш «Садок вишневий коло хати». Читає учениця.

22 червня 1847 року Тарас Шевченко прибув до Орської фортеці. Виснажлива муштра, бідне харчування, постійні приниження, смуток за Україною, друзями

та родичами – все це підірвало міцне здоров'я. 11 травня 1848 року розпочалася Аральська описова експедиція для дослідження берегів Аральського моря. Шевченка взяли в роту супроводу, а неофіційно – художником. Протягом 1.5 року поет перебував серед учених, географів, мандрівників. У цей період Шевченко багато писав віршів, поем, 200 малюнків і начерків (в основному, це акварель або сепія, наукові, географічні, є кілька про життя казахів). До речі, казахи і досі вважають Шевченка першим своїм художником, а своїх синів називають Тараз. На заслання Тарас Шевченко повіз вербову гілочку, як символ рідної України. У казахській пустелі посадив Тарас цю гілочку, з неї виросло велике дерево, яке люди назвали вербою Тараса. А вже з цього дерева ще 200 вербинок виростив поет. Так проходила служба в Шевченка.

У 2-й половині 1848 р. на Кос-Арай створено жартівливу поезію «У перетику ходила», яку виконає для вас квінтет «Ліщинонька».

18 лютого 1855 року помер цар Микола II в неслав'я, зазнавши ганебної поразки в Кримській війні. На престол зійшов Олександр II, який видав маніфест про амністію політичним в'язням. Друзі клопотали про звільнення Тараса Шевченка. Нарешті 2 серпня 1857 року поет відплив рибальським човном до Астрахані, 20.09.1857 року прибув до Нижнього Новгорода, але ще півроку довелося чекати офіційного документа про відставку. У цей час Тарас Шевченко читає книги, які йому друзі пересилали поштою, зокрема Марка Вовчка та Пантелеймона Куліша, Костомарова. Знову ж таки написав поеми: «Неофіти», «Юродивий», спрямовані проти Російської імперії. Сюди з гастролями навідався відомий актор Михайло Щепкін.

Нарешті 5 березня 1858 року Шевченкові дозволено повернутися до Петербурга. Він отримав помешкання в Академії мистецтв.

Найбільша мрія для Тараса Шевченка – поїздка в Україну, де він не був більше 10 років. З травня по липень 1858 року Шевченко в Україні. Відвідав рідне село, Київ, Канів, Черкаси, зустрічі, слово, визнання. Тарас Шевченко мріяв одружитися, купити хату й землю.

Звучить пісня «Вишиванка» квінтету «Ліщинонька».

Раптом – донос, арешт, очікування, поки буде закрито справу. З вересня 1859 р. – знову в Петербурзі. На початку 1860 р. вийшов друком «Кобзар», тираж – 6050 примірників. Рада Академії мистецтв 2 вересня 1860 р. присвоїла Тарасові Шевченку звання академіка гравюри. Він організовує міські недільні школи. За власні кошти уклав і видав 10-тисячним тиражем Буквар українською мовою. Планував видати інші підручники, але не встиг. Здоров'я поета погіршувалося, хвороба серця прогресувала. 9 березня 1861 року Тарас Шевченко отримав багато привітань, листів і телеграм, а вже 10 березня рано вранці в художній майстерні серце поета зупинилося. 12 березня Тараса Шевченка поховано на

Смоленському кладовищі в Петербурзі, а через два місяці вся Україна перепоховала Кобзаря 22 травня 1861 р. на Чернечій горі поблизу Канева та Дніпра.

Поезію Тараса Шевченка «Заповіт» прочитає учень.

Поезію Тараса Шевченка «Заповіт» у перекладі на англійську та німецьку мови прочитає вчитель англійської та німецької мов.

Вірш «Заповіт» Тарас Шевченко написав 25 грудня 1845 р., а перекладено його на 147 мов народів світу.

У «Заповіті» Тарас Шевченко висловлює свою найбільшу мрію – вільна й незалежна Україна, добробут і щастя українців.

Тарас Шевченко прожив усього 47 років, з них 24 роки – в кріпацтві, 10 – в царській армії на засланні і тільки 13 років – на волі.

Немає в світі більшого генія, ніж наш Тарас Шевченко. За своє коротке життя він написав більше 300 поетичних творів, різноманітних за жанрами (поєми, балади, послання, поезія, містерія, повісті ...), близько 1300 художніх полотен (акварель, олія, сепія, офорт, графіка). Більше 100 пісень створено на слова Тараса Шевченка. Його ім'я відоме в усьому світі, пам'ятники йому поставлено в багатьох державах світу.

Пошану Шевченкові складають поети у власних віршах.

Вірш «Правда вогнелика» (пам'яті Т.Г. Шевченка) вченого, письменника, професора (світла йому пам'ять!) Віктора Антоновича Чабаненка прочитає учениця.

Заграйте, бандури, на всю Україну,
Складаючи шану величному сину,
Душа його – пісня – живе, не заснула,
Поезія – доля, що славу здобула.

У виконанні квінтету «Ліщинонька» послушайте пісню «Грай, бандуро, грай».

Любіть Україну, як любив її поет, читайте його твори і ваша мова буде багатою, чистою, чарівною, бо українська мова – одна з найкрасивіших мов світу.

Залишим у спадок новим поколінням
Свої ідеали й свої устремління,
Могутню Вкраїну, в якій наша сила,
І геній Шевченка, як нації крила.

Покоління поколінню
Про тебе розкаже.
І твоя, Кобзарю, слава
Не вмере, не поляже.

У рамках відзначення 200-річчя з дня народження Тараса Шевченка проведено конкурс ілюстрацій до творів поета.

Ми вдячні всім учасникам нашого свята, всім слухачам і глядачам.

У дні радості, печалі і тривоги
Йому віддаймо шану та уклін.
За мудрістю звертаймося до нього –
І переможем. З нами Бог і він!

(Звучить запис пісні «Шлях до Тараса» у виконанні Василя Зінкевича)

Уклала Л.Харчук